

Határozatok Tára

YVES BOT
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2017. április 4.¹

C-612/15. sz. ügy

**Nikolay Kolev,
Milko Hristov,
Stefan Kostadinov
ellen folytatott büntetőeljárás**

(a Spetsializiran nakazatelen sad [szakosított büntetőbíróság, Bulgária] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Büntetőeljárás – 2012/13/EU irányelv – A váddal kapcsolatos tájékoztatáshoz való jog – Iratbetekintési jog – 2013/48/EU irányelv – Ügyvédi segítség igénybevételehez való jog – A Európai Unió pénzügyi érdekeit sértő csalás – Bűncselekmények – Hatékony és visszatartó erejű szankciók – Jogvesztő határidő – A büntetőeljárás megszüntetése a vádak érdemi vizsgálata nélkül – A tisztességes eljáráshoz való jog – A védelemhez való jog – Észszerű határidő”

1. A jelen ügy alkalmat kínál a Bíróságnak arra, hogy a büntetőjog alapfogalmairól határozzon. A Bíróságot a Spetsializiran nakazatelen sad (szakosított büntetőbíróság, Bulgária) arra kéri, hogy állapítsa meg, hogy az uniós jogot úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes egy olyan nemzeti szabályozás, amely arra kötelezi az eljáró bírót, hogy az érintett személy kérelmére az ügy súlyosságától függetlenül, és anélkül, hogy a vádlottak által megvalósított szándékos akadályozás orvosolható lenne, szüntesse meg a vádlottal szemben folytatott büntetőeljárást, ha a bűnügyi nyomozás kezdetétől több mint két év eltelt. A Bíróságnak azt kell vizsgálnia, hogy ilyen körülmények között mik a következményei annak, ha ez a nemzeti szabályozás összeegyeztethetetlen az uniós joggal.

2. Egyébként a kérdést előterjesztő bíróság több kérdést terjeszt a Bíróság elé azzal kapcsolatban, hogy mely időpontban kell a vádlottat a vele szembeni vádról tájékoztatni, és mikor kell számára, illetve ügyvédje számára az iratokba való betekintést lehetővé tenni. Végül a Bíróságnak azt kell vizsgálnia, hogy ellentétes-e az uniós joggal egy olyan nemzeti rendelkezés, amely előírja, hogy az egy és ugyanazon ügyben ellentétes érdekű vádlottakat képviselő ügyvédet ki kell zárni az eljárásból, és helyette hivatalból kell ügyvédet kirendelni.

¹ Eredeti nyelv: francia.

I – Jogi háttér

A – Az uniós jog

1. Az elsődleges jog

3. Az EUMSZ 325. cikk ekként rendelkezik:

„(1) Az [Európai] Unió és a tagállamok küzdenek a csalás és az Unió pénzügyi érdekeit sértő minden egyéb jogellenes tevékenység ellen az e cikknek megfelelően meghozandó olyan intézkedésekkel, amelyeknek elrettentő hatásuk van, és hathatós védelmet nyújtanak a tagállamokban, valamint az Unió intézményeiben, szerveiben és hivatalaiban.

(2) A tagállamok az Unió pénzügyi érdekeit sértő csalás leküzdésére megteszik ugyanazokat az intézkedéseket, mint amelyeket a saját pénzügyi érdekeiket sértő csalás leküzdésére tesznek.

[...]

(4) Az Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében és a Számvevőszékkel folytatott konzultációt követően meghozza az Unió pénzügyi érdekeit sértő csalások megelőzése és az azok elleni küzdelem terén a szükséges intézkedéseket azzal a céllal, hogy hathatós és azonos mértékű védelmet nyújtsanak a tagállamokban, valamint az Unió intézményeiben, szerveiben és hivatalaiban.

[...]”

2. A másodlagos jog

a) A 450/2008/EK rendelet

4. A Közösségi Vámkódex létrehozásáról (Modernizált Vámkódex) szóló, 2008. április 23-i 450/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet² 21. cikkének (1) bekezdése értelmében „[m]inden tagállamnak rendelkeznie kell a közösségi vámjogszabályok betartásának elmulasztásáért kiszabott szankciókról. Az ilyen szankcióknak hatékonynak, arányosnak és visszatartó erejűnek kell lenniük”.

b) A PIF-egyezmény és a PIF-egyezmény első kiegészítő jegyzőkönyve

5. Az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján létrejött, az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló, 1995. július 26-án Luxembourgban aláírt egyezmény³ preambuluma rámutat, hogy ezen egyezmény magas szerződő felei, az Európai Unió tagállamai meggyőződtek arról, hogy „az Európai Közösség pénzügyi érdekeinek védelme szükségessé teszi az ezeket az érdekeket sértő csalás büntetőjogi üldözését”⁴ és arról, hogy „hatékony, arányos és visszatartó erejű büntetőjogi szankciókkal büntetendővé kell tenni az ilyen magatartást, a különböző esetekben szükségessé váló egyéb szankciók alkalmazása lehetőségének sérelme nélkül, valamint arról, hogy – legalábbis súlyos esetekben – lehetővé kell tenni a szabadságvesztés büntetésének alkalmazását”.⁵

² HL 2008. L 145., 1. o.

³ HL 1995. C 316., 49. o.; magyar nyelvű kiadás 19. fejezet, 8. kötet, 57. o.; kihirdette: a 2009. évi CLIX. törvény, a továbbiakban PIF-egyezmény.

⁴ E preambulom ötödik bekezdése.

⁵ Az említett preambulom hatodik bekezdése.

6. A PIF-egyezmény 1. cikke (1) bekezdése b) pontjának első albekezdése és (2) bekezdése következőképpen rendelkezik:

„Ennek az egyezménynek az alkalmazásában az Európai Közösségek pénzügyi érdekeit sértő csalás:

[...]

b) a bevételek tekintetében a következőkre vonatkozó minden szándékos cselekmény vagy mulasztás:

- olyan hamis, helytelen vagy hiányos nyilatkozatok vagy dokumentumok felhasználása vagy előterjesztése, amelyek következménye az Európai Közösségek általános költségvetése vagy az Európai Közösségek kezelésében levő, illetve az Európai Közösségek nevében kezelt költségvetés forrásainak jogtalan csökkentése,

– [...]

(2) [M]inden tagállam megteszi a szükséges és megfelelő intézkedéseket annak érdekében, hogy átültesse az (1) bekezdést a nemzeti büntetőjogba oly módon, hogy a benne említett magatartás bűncselekménynek minősüljön.”

7. Ezen egyezmény 2. cikkének (1) bekezdése szerint:

„Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy az 1. cikkben említett magatartást, valamint az 1. cikk (1) bekezdésében említett magatartásban való részvételt, felbujtást vagy ilyen magatartás kísérletét hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciókkal büntesse, beleértve, legalábbis a csalás súlyos eseteiben, a kiadatást megalapozó szabadságvesztéssel járó büntetést; súlyosnak minősül az a csalás, ahol az elkövetési érték eléri vagy meghaladja az egyes tagállamok által meghatározott minimális összeget. A minimális összeg nem lehet magasabb 50 000 [eurónál].”

8. Az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján, az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló egyezményhez csatolt jegyzőkönyv⁶ „Passzív vesztegetés” címet viselő 2. cikke a következőképpen szól:

„(1) E jegyzőkönyv alkalmazásában az a tisztviselő, aki szándékosan, közvetlenül vagy közvetítő útján bármilyen előnyt kér vagy az előnyt elfogadja, akár a maga, akár egy harmadik személy javára, vagy ilyen előny ígérletét elfogadja azért, hogy cselekedjen vagy tartózkodjon a kötelessége szerinti, vagy működésével kapcsolatos cselekvéstől, és hivatali kötelességét megszegi, oly módon, hogy azzal az Európai Közösségek pénzügyi érdekeit károsítja vagy károsíthatja, passzív korrupciót követ el.

(2) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy az (1) bekezdésben említett típusú magatartás bűncselekménynek minősüljön.”

9. A PIF-egyezményhez csatolt első jegyzőkönyv „Aktív vesztegetés” címet viselő 3. cikke kimondja:

„(1) E jegyzőkönyv alkalmazásában bárki, aki szándékosan, közvetlenül vagy közvetítő útján, bármiféle előnyt ígér vagy ad egy tisztviselőnek, a maga vagy harmadik személy javára azért, hogy a tisztviselő, hivatali kötelességét megszegve, cselekedjen vagy tartózkodjon a kötelessége szerinti vagy működésével kapcsolatos cselekvéstől, oly módon, hogy azzal az Európai Közösségek pénzügyi érdekeit károsítja vagy károsíthatja, aktív korrupciót követ el.

⁶ HL 1996. C 313., 2. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 8. kötet, 86. o.; kihirdette: a 2009. évi CLIX. törvény; a továbbiakban: a PIF-egyezményhez csatolt jegyzőkönyv.

(2) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy az (1) bekezdésben említett típusú magatartás bűncselekménynek minősüljön.”

c) A 2012/13/EU irányelv

10. A büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról szóló, 2012. május 22-i 2012/13/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv⁷ célja, annak 1. cikke szerint „a gyanúsítottaknak és a vádlottaknak a büntetőeljárás során az őket megillető jogokra és az ellenük szóló vádra vonatkozó tájékoztatáshoz való jogával kapcsolatos szabályok [...] [megállapítása]”.

11. Ezen irányelv 6. cikke szerint:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsítottak és a vádlottak a bűncselekményről, amelynek elkövetésével gyanúsítják vagy vádolják őket, tájékoztatást kapjanak. Ezt a tájékoztatást haladéktalanul meg kell adni, és olyan részletességgel, amely az eljárás tisztességességének megóvásához és a védelemhez való jog eredményes gyakorlásához szükséges.

[...]

(3) A tagállamok biztosítják, hogy legkésőbb a vád tartalmának [helyesen: vádirat] bírósághoz való benyújtásakor a vádra vonatkozóan részletes tájékoztatást nyújtsanak, többek között a bűncselekmény jellegéről és jogi minősítéséről, valamint a vádlott szerepének jellegéről.

(4) A tagállamok biztosítják, hogy amennyiben az eljárás tisztességességének megóvásához szükséges, a gyanúsítottakat, illetve a vádlottakat haladéktalanul tájékoztassák az e cikkben foglaltakkal összhangban megadott információkban bekövetkezett bármely változásról.”

12. Az említett irányelv 7. cikkének a szövege a következő:

„(1) Amennyiben valakit a büntetőeljárás bármely szakaszában őrizetbe vesznek, illetve fogva tartanak, a tagállamok biztosítják, hogy az adott ügyvel kapcsolatos, az illetékes hatóságok birtokában lévő dokumentumokat, amelyek nélkülözhetetlenek az őrizetbe vétel ellen a nemzeti jog szerinti eredményes panasztételhez, vagy a fogva tartás jogszerűsége felülvizsgálatának nemzeti jog szerinti eredményes kezdeményezéséhez, az őrizetbe vett személy vagy ügyvédje rendelkezésére bocsássák.

(2) A tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsított, illetve a vádlott, vagy ügyvédjük legalább az illetékes hatóságok birtokában lévő, a gyanúsítottra vagy a vádlottra nézve akár kedvező, akár terhelő valamennyi anyagba betekinthesse az eljárás tisztességességének megóvása és a védelemre való felkészülés érdekében.

(3) Az (1) bekezdés sérelme nélkül, a (2) bekezdésben említett anyagokba való betekintést a védelemhez való jog eredményes gyakorlásának lehetővé tételéhez kellő időben, de legkésőbb a vád tartalmának [helyesen: vádirat] bírósághoz való, elbírálás céljából történő benyújtásakor biztosítani kell. Amennyiben további anyagok kerülnek az illetékes hatóságok birtokába, az ezekbe való betekintést a figyelembevételük lehetővé tételéhez kellő időben kell biztosítani.

[...]”

⁷ HL 2012. L 142., 1. o.

d) A 2013/48/EU irányelv

13. A büntetőeljárás során és az európai elfogatóparancshoz kapcsolódó eljárásokban ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogról, valamint valamely harmadik félnek a szabadságelvonáskor történő tájékoztatásához való jogról és a szabadságelvonás ideje alatt harmadik felekkel és a konzuli hatóságokkal való kommunikációhoz való jogról szóló, 2013. október 22-i 2013/48/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv⁸ 1. cikke a következőként rendelkezik:

„Ez az irányelv minimumszabályokat állapít meg a büntetőeljárás, illetve a 2002/584/IB kerethatározat szerinti eljárás [...] során a gyanúsítottakat és a vádlottakat megillető, ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogra, valamint valamely harmadik félnek a szabadságelvonásról történő tájékoztatásához való jogra és a szabadságelvonás ideje alatt harmadik felekkel és a konzuli hatóságokkal való kommunikációhoz való jogra vonatkozóan.”

14. Ezen irányelv 3. cikkének (1) bekezdése szerint:

„A tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsítottak és a vádlottak ügyvédi segítséget vehessenek igénybe abban az időpontban és olyan módon, hogy az érintett személy a gyakorlatban hatékonyan érvényesíthesse a védelemhez való jogát.”

B – A bolgár büntetőeljárás

15. A bűnügyi nyomozásban az ügyész tölt be meghatározó szerepet. Ő irányítja ugyanis a nyomozó hatóságok feladatai közé tartozó nyomozást, és kizárólag ő határozhatja meg egy eljárás irányát.

16. A Nakazatelno-protsesualen kodeks (a büntetőeljárásról szóló törvény, a továbbiakban: NPK) 234. cikke értelmében a nyomozati szakaszban az ügyésznek két hónap áll rendelkezésére a nyomozás lefolytatására; ezt a határidőt az ügyészség igazgatási tisztviselője egy alkalommal, négy hónappal, míg kivételes esetekben a főügyészség igazgatási tisztviselője korlátlan alkalommal és bármilyen időtartamra meghosszabbíthatja. A kérdést előterjesztő bíróság ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy az olyan bonyolult ügyekben, mint amilyen az alapeljárás, gyakran élnek ez utóbbi meghosszabbítás lehetőségével.

17. Az NPK 219., 221. és 246. cikkének megfelelően, amikor a jogsértéssel gyanúsítottal szemben elegendő bizonyíték áll rendelkezésre, a nyomozó hatóság elkészíti és aláírja a vádemelési javaslatot, amely egy meghatározott követelmények teljesítésével összeállított irat. Ennek többek között tartalmaznia kell a bűncselekményre vonatkozó fontosabb tények bemutatását és ezek jogi minősítését. Ekkor kell a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított személyt, valamint az ügyvédjét a vádemelési javaslat ismertetésével tájékoztatni a vádról. E személyeknek tehát meg kell ismerniük a vádemelési javaslat tartalmát és alá kell írniuk. Ezt követően a vádlottat ki kell hallgatni, aki vallomást tehet, vagy hallgathat is, illetve – éppúgy, mint az ügyvédje – kérelmeket terjeszthet elő.

18. A nyomozás irataiba való betekintést az NPK 226–230. cikke szabályozza. E célból a vádlott és ügyvédje, amennyiben kérelmezi, betekinthez az eljárás részét képező iratokba. Amennyiben kérelmeket terjesztenek elő, az ügyész dönt a kérelem teljesítéséről.

19. Amikor a vádlott és ügyvédje kérelmet terjeszt elő a nyomozás irataiba való betekintés iránt, e személyek részére e betekintés előtt legalább három nappal idézést kell küldeni. Amennyiben elfogadható indok nélkül nem jelennek meg az idézésben megjelölt napon, a tájékoztatási kötelezettség megszűnik. A betekintés során a nyomozást vezető személy kellő időt hagy a vádlott és ügyvédje számára, hogy megismerhessék a nyomozással kapcsolatos valamennyi iratot.

⁸ HL 2013. L 294., 1. o.

20. A nyomozás irataiba való betekintés befejeződését, és adott esetben a vádlott és ügyvédje kérelmeire vonatkozó határozatok meghozatalát követően a nyomozás lezárul.

21. Ekkor, az ügyész vádiratának benyújtásával egy új szakasz, vagyis a bírósági szakasz kezdődik. A vádirat – amely a kérdést előterjesztő bíróság szerint a „vádemeléstről szóló végleges és részletes irat” – a tényeket és jogi minősítésüket illetően a teljes vádat tartalmazza. Ez ugyanis két részből áll, az egyikben, a tényállásra vonatkozó részben a tények szerepelnek, a másikban, az indítványi részben a tények jogi minősítése található. A vádiratot, amelynek egy példányát ezt követően megküldik a vádlottnak és ügyvédjének is, a bíróság elé terjesztik, amely tizenöt napon belül köteles megvizsgálni, hogy nem sértették-e meg a lényeges eljárási követelményeket.

22. E tekintetben az NPK 348. cikke (3) bekezdésének 1. pontja kimondja, hogy lényeges eljárási követelmények megsértéséről akkor van szó, amennyiben jelentős mértékben sértik a törvény által biztosított eljárási jogok egyikét. Ez a cikk azt is meghatározza, hogy az eljárási követelmények megsértésének „lényeges” jellege csak a jogsértés orvoslásával szűnik meg.

23. A vádirat tartalmára szigorú alaki feltételek vonatkoznak. Így a lényeges eljárási követelmények megsértése valósul meg, ha ellentmondás áll fenn a vádirat és a nyomozó hatóság által a vádlottal közölt utolsó vádemelési javaslat között. Lényeges eljárási követelmények megsértésének minősül, ha magában a vádiratban található ellentmondás. Így az alapügyben lényeges eljárási követelmények megsértésének minősült, amikor az ügyész a vádirata indokolásában arra a tényre hivatkozott, hogy az alapügy két vádlottja elégedetlenségét fejezte ki grimaszaival a felkínált kenőpénz alacsony mértéke miatt, míg e vádirat indítvány részében az ügyész rámutatott, hogy e vádlottak elégedetlenségüket szavakban fejezték ki.

24. Másfelől, a nyomozó hatóság által kibocsátott e vádemelési javaslat közlésének elmaradását a lényeges követelmények megsértésének kell tekinteni, ezzel összefüggésben nincs jelentősége annak, hogy milyen okból maradt el a tájékoztatás, még akkor sem, ha ezt például a vádlottak szándékosan akadályozták. Emlékeztetek arra, hogy ezt a tájékoztatást a nyomozó hatóságnak kötelezően és közvetlenül a vádlott és ügyvédje részére kell teljesítenie.

25. A kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy Bulgáriában kivétel nélkül minden büntetőügyben a védelem tudomására kell hozni a vádirat tartalmát, és ezáltal a vádra vonatkozó információkat is, a vádirat elsőfokú bírósághoz történő benyújtását követően, de a vád vizsgálatát megelőzően.

26. Ezzel párhuzamosan az NPK 368. és 369. cikke előírja, hogy ha a bűnügyi nyomozás nem zárul le két éven belül, a gyanúsított, illetve a gyanúsítottak kérelmet nyújthatnak be az elsőfokú bírósághoz, amelyben kérik, hogy ez utóbbi kötelezze az ügyészt a bűnügyi nyomozás három hónapon belüli megszüntetésére vagy az eljárás bíróság előtti megindítására. Az ügyész további tizenöt napot kap a vádirat összeállítására. Amennyiben ez utóbbi az előírt határidőn belül nem zárja le a bűnügyi nyomozást, a bíróság átveszi az ügyet és megszünteti a büntetőeljárást.

27. Ezzel szemben, ha az ügyész vádiratot nyújt be a bírósághoz, ez utóbbi megvizsgálja, és ellenőrzi, hogy az eljárást szabályszerűen folytatták-e le. Lényeges eljárási követelmények megsértése esetén a bíróság az ügyet újból visszautalja az ügyész elé, akinek egy hónapos határidő áll rendelkezésére a jogsértések orvoslására. Amennyiben az ügyész e határidőn belül nem viszi az ügyet a bíróság elé, vagy ha előterjeszti ugyan, de e bíróság újból lényeges eljárási követelmények megsértését állapítja meg, a büntetőeljárást megszüntetik.

28. A büntetőeljárás megszüntetése végleges, jogorvoslattal meg nem támadható jogi aktus, amelynek jogszerűsége csak kivételes esetekben vizsgálható. Az ügyészségnek tehát többé nem áll jogában a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított személlyel szemben a büntetőeljárás lefolytatása.

29. Az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogra vonatkozóan az NPK 91. cikkének (3) bekezdése és 92. cikke előírja, hogy a bíró köteles kizárni az egyik vádlott olyan ügyvédjét, aki a másik vádlottat is képviseli vagy képviselte, amennyiben a két vádlott védelme egymással ellentétes. Az állandó bolgár ítélkezési gyakorlatnak megfelelően ellentétesek az érdekek, ha a vádlottak egyike olyan vallomást tesz, amely egy másik, a vallomástételt megtagadó vádlottra terhelő bizonyítéknak minősül. Ebben az esetben e személyeknek nem lehet közös ügyvédjük. Az ügyvéd tehát köteles saját kezdeményezésére lemondani a megbízásról, amennyiben ezt elmulasztja, az ügyész vagy a bíróság köteles kizárni őt. Ellenkező esetben az eljárási követelmények lényeges megsértését követik el, ami az ügyész vagy a bíróság jogi aktusának megsemmisítéséhez vezet.

II – Az alapeljárás tényállása

30. Nikolay Kolevet és Stefan Kostadinovot (a továbbiakban az alapügy vádlottjai) azzal vádolják, hogy a Törökországgal közös határon lévő Svilengradban (Bulgária) vámtisztviselőkként 2011. április 1. és 2012. május 2. között bünszervezetben vettek részt. A határt a Török Köztársaság felől a Bolgár Köztársaság irányában átlépő tehergépkocsi- és személygépkocsi-vezetőktől ugyanis kenőpénzeket kértek a vámellenőrzés és az esetlegesen megállapított szabálytalanságok dokumentálásának mellőzéséért. Az ily módon gyűjtött pénzeszegeket a vádlottak szolgálati műszakuk végén szétosztották egymás között.

31. E bünszervezet valamennyi résztvevőjét, köztük az alapügy vádlottjait a 2012. május 2-ről 3-ra virradó éjjel vették őrizetbe. Közvetlenül az őrizetbe vétel folyamán végzett motozást követően e személyeket bünszervezetben való részvétellel gyanúsították, és közülük hármat, köztük az alapügy vádlottjainak egyikét a megtalált összeg munkahelyi helyiségben, illetve egyiküknél történő elrejtésében megnylvánuló orgazdasággal is gyanúsították.

32. 2013 februárjában és márciusában pontosították az említett bünszervezet nyolc résztvevőjével szembeni vádpontokat, és erről e személyek mindegyikét tájékoztatták. Egészen pontosan 2013. március 21-én az alapügy vádlottjai, valamint képviselőik tájékoztatást kaptak a vádpontokról, a begyűjtött bizonyítékokról és az ügy valamennyi iratáról. Az N. Kolevvel szembeni vádat utólag újból pontosították, amiről őt 2013. július 17-én tájékoztatták.

33. A bünszervezet nyolc résztvevője közül négyen vádalkut kötöttek az ügyészséggel annak érdekében, hogy ez utóbbi szüntesse meg velük szemben a büntetőeljárást a bünszervezetben való részvétel vádpontban. Ezt a vádalkut két alkalommal terjesztették jóváhagyásra a Spetsializiran nakazatelen sad (szakosított büntetőbíróság) elé, és ez utóbbi két alkalommal utasította el a kérelmet azzal az indokkal, hogy a vádemelési javaslatokat nem az illetékes hatóság fogadta el, illetve hogy az eljárási követelményeket megsértették. Így a bíróság új vádpontok megállapítása céljából visszautalta az ügyet az illetékes ügyészhez.

34. 2013. november 7-én tehát az ügygel a szakosított ügyészséget bízták meg. A nyomozásra rendelkezésre álló határidőt több alkalommal meghosszabbították. Mindennek során az ügyész hivatalból olyan aktusokat teljesített, mint az ügynek a nyomozó hatósághoz történő visszautalása instrukciók kíséretében, vagy a nyomozásra nyitva álló határidő meghosszabbítására irányuló kérelmek és tájékoztatás iránti kérelmek.

35. Az alapügy vádlottjai, akik úgy ítélték meg, hogy az NPK 368. cikkének (1) bekezdésében szereplő határidő eltelt, eljárást indítottak az NPK 369. cikke alapján. A bíró megállapította, hogy a bünygyi nyomozás kezdete óta a kétéves határidő valóban eltelt, és így az ügyet azzal az utasítással utalta vissza az ügyész elé, hogy három hónapon belül zárja le azt eljárást az NPK 369. cikke alapján, és az alapügy

vádlottjait tájékoztassa a vádpontokról és a nyomozás iratairól. E határidő 2014. október 29-től 2015. január 29-ig tartott. Ez utóbbi napig tehát minden nyomozási cselekményt be kellett fejezni, beleértve a vádpontok kidolgozását, és az alapügy vádlottjaival való közlését is. Az ügyésznek ezután tizenöt napja volt a vádirat összeállítására és bírósághoz való benyújtására.

36. A bíróság határozatát követően keletkezett újabb vádemelési javaslatokat lehetetlen volt megküldeni a vádlottak és ügyvédek részére. N. Kolev részére ugyanis 2015. január 13-án küldtek idézést, amely alapján 2015. január 19-én kellett volna megjelennie. Ügyvédje ugyanezen a napon faxon jelezte, hogy ügyfele egészségügyi okokból nem mozgásképes. N. Kolevet telefonon újra beidéztek 2015. január 22-re. Azonban sem ő, sem ügyvédje nem jelent meg; ez utóbbi jelezte, hogy ügyfele kórházban van, ő maga pedig szakmai okokból akadályoztatva van. N. Kolev újabb idézéseket kapott 2015. január 27-re és 28-ra, de ezek is eredménytelenek voltak, mivel ügyvédje jelezte, hogy kórházban tartózkodik. Legközelebb mindkettőjüket 2015. január 29-re idézték be, de ebben az időpontban sem jelentek meg, ugyanis N. Kolev ügyvédje előadta, hogy szakmai elfoglaltsága volt egy másik ügyben. N. Kolevvel tehát nem közölték a terhére rótt vádpontokat.

37. Végül S. Kostadinovot nem találták a megadott címén. Ügyvédje jelezte, hogy ő sem áll kapcsolatban vele. Így tehát az előállítását rendelték el. Azonban ügyvédje orvosi igazolást nyújtott be, amely szerint A. Kostadinov kórházban tartózkodott. Így tehát vele sem tudták közölni a vele szemben fennálló vádakot.

38. A bűnügyi nyomozás tehát a bíróság által megszabott határidőn belül lezárult, és az ügyész benyújtotta a vádiratot.

39. 2015. február 20-i végzésében ez a bíróság úgy ítélte meg, hogy a lényeges eljárási követelmények megsértése valósult meg a bűnügyi nyomozás során. Egyfelől ugyanis megsértették a lényegesen eljárási követelményeket, amennyiben a vádemelési javaslatot nem ismertették a vádlottakkal és ügyvédekkel. Másfelől ellentmondás mutatkozik a vádemelési javaslat és a vádirat között, mivel a legutolsó vádemelési javaslatot, amelyet nem közöltek az alapügy vádlottjaival, a vádirat nem vehette át. A vádiratban csak az a vád szerepelhetett volna, amelyet a vádlottakkal közöltek.

40. Egyebekben a bíróság úgy vélte, hogy az új vádpontok N. Kolevvel és S. Kostadinovval való közlésének akadályai nem indokolják az eljárási jogaik megsértését.

41. E bíróság tehát egy hónapos határidőt szabott az ügyésznek e jogsértések orvoslására, amelynek hiányában meg kell szüntetni az alapügy vádlottjai ellen folytatott büntetőeljárást. Az ügy tehát 2015. április 7-én került vissza az ügyészhez, és ez az egy hónapos határidő 2015. május 7-én járt le.

42. Az ügyész azonban nem tudta az új vádpontokat közölni, és a nyomozás iratait bemutatni az alapügy vádlottjai és ügyvédek számára, mivel ez utóbbiak többek között orvosi és szakmai okokra hivatkozva megtagadták az értesítés átvételét.

43. Ennélfogva a 2015. május 22-i végzésével a Spetsializiran nakazatelen sad (szakosított büntetőbíróság) megállapította, hogy az ügyész nem orvosolta a lényeges eljárási követelmények megsértését, és új jogsértéseket követett el, amikor megsértette az alapügy vádlottjainak eljárási jogait, és a vádirat ellentmondásait nem szüntette meg.

44. Ugyan e bíróság kifejezésre juttatta azon feltételezését, hogy az alapügy vádlottjai és ügyvédek visszaéltek a jogaikkal annak érdekében, hogy a határidők leteljenek, és a velük szemben folytatott büntetőeljárást megszüntessék, ugyanakkor azt is megállapította, hogy az eljárás megszüntetésének feltételei fennállnak. Mégis úgy határozott, hogy nem szünteti meg a büntetőeljárást, azonban további intézkedés nélkül lezárja az ügyet.

45. Az ügyész, aki szerint nem került sor lényeges eljárási követelmények megsértésére, fellebbezést nyújtott be a 2015. május 22-i végzéssel szemben.

46. 2015. október 12-i végzésével a másodfokú bíróság visszautalta az eljárást a kérdést előterjesztő bíróság, vagyis a Spetsializiran nakazatelen sad (szakosított büntetőbíróság) elé azzal az indokkal, hogy ez utóbbinak az NPK 368. és 369. cikke értelmében meg kellett volna szüntetnie az alapügy vádlottjaival szemben folytatott büntetőeljárást.

47. E körülmények vezették arra a kérdést előterjesztő bíróságot, hogy a Bírósághoz forduljon, és előzetes döntéshozatal céljából a következő pontban ismertetésre kerülő kérdéseket terjessze elé.

III – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

48. Az alapeljárásban a Spetsializiran nakazatelen sad (szakosított büntetőbíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„1) Összeegyeztethető-e valamely nemzeti törvény a vámtisztviselők által elkövetett bűncselekmények hatékony üldözése biztosításának tagállami kötelezettségével, ha a vámtisztviselők ellen korrupciós bűncselekmények feladatellátásuk során történő elkövetésére (kenőpénzek elfogadása a vámellenőrzés mellőzéséért) létrejött bünszervezetben való részvétel, valamint konkrét vesztegetések és az elfogadott kenőpénzek elrejtés[ében megnyilvánuló orgazdaság] miatt folytatott büntetőeljárást az adott törvény alapján anélkül szüntetik meg az alábbi feltételek fennállása esetén, hogy a bíróság érdemben vizsgálta volna a felhozott vádak: a) két év eltelt a vádemelés követően; b) a vádlott a bünygyi nyomozás lezárása iránti kérelmet terjesztett elő; c) a bíróság három hónapos határidőt szabott az ügyésznek a bünygyi nyomozás lezárására; d) az ügyész e határidőn belül »lényeges eljárási követelmények megsértését« követte el (mégpedig nem közölte megfelelően a kiegészített vádat, nem biztosított betekintést a nyomozás irataiba, és ellentmondásos a vádirat); e) a bíróság újabb egy hónapos határidőt szabott az ügyésznek az említett »lényeges eljárási követelmények megsértésének« orvoslására; f) az ügyész nem orvosolta e határidőn belül az említett »lényeges eljárási követelmények megsértését«, holott az említett jogsértések első három hónapos határidőn belüli elkövetése és orvoslásuk utolsó egy hónapos határidőn belüli elmaradása az ügyésznek (elmulasztotta megszüntetni a vádirat ellentmondásait; a határidők időtartamának túlnyomó részében nem végzett tényleges cselekményeket) és a védelemnek (a vádlottak kórházi tartózkodása és az ügyvédek egyéb hivatkozott szakmai elfoglaltságai miatt megsértette a vád közlése és a nyomozás irataiba való betekintés körében tanúsítandó együttműködés kötelezettségét) egyaránt felróható; g) a »lényeges eljárási követelmények megsértése« erre szabott határidőn belüli orvoslásának elmaradása miatt a vádlottnak alanyi joga keletkezett a büntetőeljárás megszüntetésére?

2) [Az első] kérdésre adandó nemleges válasz esetén a fent említett jogi szabályozás mely részének alkalmazását kell mellőznie a nemzeti bíróságnak az uniós jog tényleges alkalmazásának biztosításához: a) a büntetőeljárás megszüntetését az egy hónapos határidő lejárta esetén, vagy b) a fent említett hibák »lényeges eljárási követelmények megsértésének« való minősítését, vagy c) az első kérdés g) pontja szerint keletkezett alanyi jog védelmét, amennyiben lehetőség van az említett jogsértés bírósági [szakasz] keretében történő hatékony orvoslására?

a) Ahhoz kell-e kötni a büntetőeljárás megszüntetését előíró nemzeti jogszabály alkalmazásának mellőzésére vonatkozó döntést, hogy:

i. az ügyésznek további határidőt biztosítanak a »lényeges eljárási követelmények megsértésének« orvoslására, amely pontosan olyan hosszú, mint az a határidő, amely alatt az ügyész a védelemnek betudható akadályok miatt objektíve nem volt a jogsértés orvoslására alkalmas helyzetben;

- ii. a bíróság az i. kérdés szerinti esetben megállapítja, hogy az említett akadályok »joggal való visszaélés« miatt merültek fel, és
 - iii. a második kérdés a) pontjának i. alpontjára adandó nemleges válasz esetén a bíróság megállapítja, hogy a nemzeti jog megfelelő garanciákat nyújt a bűnügyi nyomozás észszerű időn belüli lezárásához?
- b) Amennyiben összeegyeztethető az uniós joggal az annak figyelmen kívül hagyására vonatkozó döntés, hogy a fent említett hibákat a nemzeti jog által előírtaknak megfelelően »lényeges eljárási követelmények megsértésének« kell minősíteni, akkor:
- i. Megfelelően biztosított lenne-e a 2012/13 irányelv 6. cikkének (3) bekezdése szerinti azon jog, hogy a vádra vonatkozóan részletes tájékoztatást kell nyújtani a védelemnek,
 - ha e tájékoztatás nyújtására a vádirat bírósághoz való tényleges benyújtása után, de annak bírósági vizsgálata előtt kerül sor, valamint ha korábban, amikor a vádiratot még nem nyújtották be a bírósághoz, teljes tájékoztatást nyújtottak a védelemnek a vád lényeges elemeiről (M. Hristov vádlott esetében)?
 - a második kérdés b) pontja i. alpontjának első francia bekezdésére adandó igenlő válasz esetén, ha az említett tájékoztatás nyújtására a vádirat bírósághoz való tényleges benyújtása után, de annak bírósági vizsgálata előtt kerül sor, és korábban, amikor a vádiratot még nem nyújtották be a bírósághoz, részleges tájékoztatást nyújtottak a védelemnek a vád lényeges elemeiről, jóllehet a csak részleges tájékoztatás nyújtásának oka a védelem oldalán felmerült akadályokban gyökerezik (N. Kolev és S. Kostadinov vádlottak esetében), és
 - ha az említett tájékoztatás ellentmondásokat tartalmaz a kenőpénzkérés konkrét kinyilvánítását illetően (a tájékoztatás egyszer azt állítja, hogy egy másik vádlott kifejezetten kenőpénzt kért, miközben M. Hristov vádlott elégedetlenségét fejezte ki grimaszával, amikor a vámellenőrzés alá vont személy túl kevés pénzt kínált, másszor pedig azt, hogy M. Hristov vádlott szó szerint és konkrétan kenőpénzt kért)?
 - ii. Megfelelően biztosított lenne-e az alapeljárásban a 2012/13 irányelv 7. cikkének (3) bekezdése szerinti azon jog, hogy »legkésőbb a vád tartalmának [helyesen: vádirat] bírósághoz való, elbírálás céljából történő benyújtásakor« biztosítani kell a védelemnek az iratokba való betekintést, ha a védelem korábban hozzáférhetett az iratok jelentős részéhez, és lehetőséget biztosítottak számára az iratbetekintésre, azonban különböző akadályok (megbetegedés, szakmai elfoglaltságok) miatt és a nemzeti jogra hivatkozva, amely megköveteli, hogy az iratokba való betekintésre való idézésre legalább három nappal előbb kerüljön sor, nem élt e lehetőséggel? Kell-e biztosítani második lehetőséget az akadályok megszűnése után és legalább háromnapos idézési határidővel? Meg kell-e vizsgálni, hogy az említett akadályok objektíve fennálltak-e, vagy joggal való visszaélést képeznek?
 - iii. Mindkét rendelkezésben azonos jelentéssel bírnak-e a 2012/13 irányelv 6. cikkének (3) bekezdésében és 7. cikkének (3) bekezdésében szereplő alábbi jogszabályi követelmények: [»legkésőbb a vád tartalmának [helyesen: vádirat] bírósághoz való benyújtásakor«, illetve] »legkésőbb a vádirat bírósághoz való, elbírálás céljából történő benyújtásakor«? Milyen jelentéssel bírnak e követelmények: a vádirat bírósághoz való tényleges benyújtása előtt vagy legkésőbb annak bírósághoz való benyújtásakor vagy pedig annak bírósághoz való benyújtása után, de azelőtt, hogy a bíróság a vádirat vizsgálatára irányuló intézkedéseket tenne?

- iv. Mindkét rendelkezésben azonos jelentéssel bír-e a vádra vonatkozóan a védelem részére történő tájékoztatásnyújtás és az ügyiratokba való betekintés oly módon történő biztosításának jogszabályi követelménye, hogy a 2012/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével, valamint 7. cikkének (2) és (3) bekezdésével összhangban biztosított legyen »a védelemhez való jog eredményes gyakorlása«, és megóvható legyen »az eljárás tisztességessége«? Eleget tenne-e e követelménynek,
- ha ugyan a vádirat bírósághoz való benyújtása után, de még az annak érdemi vizsgálatára irányuló intézkedések megtétele előtt nyújtanak részletes tájékoztatást a védelemnek a vádra vonatkozóan, és megfelelő határidőt biztosítanak a védelemnek a felkészülésre? Egy korábbi időpontban hiányos és részleges tájékoztatást nyújtottak a vádra vonatkozóan;
 - ha a védelem ugyan a vádirat bírósághoz való benyújtása után, de még az annak érdemi vizsgálatára irányuló intézkedések megtétele előtt tekinthet be minden iratba, és megfelelő határidőt biztosítanak számára a felkészülésre? A védelem korábban betekinthezett az ügyiratok nagy részébe, és
 - ha a bíróság intézkedéseket tesz annak érdekében, hogy a védelem számára biztosítsa, hogy minden nyilatkozat, amelyet a védelem a részletes vádirat és az ügy valamennyi iratának megismerését követően tesz, ugyanolyan hatással bírjon, mint amilyen hatással a nyilatkozatok akkor bírtak volna, ha a vádirat bírósághoz való benyújtása előtt tették volna meg azokat az ügyésszel szemben?
- v. Biztosított lenne-e »az eljárás tisztességessége« a 2012/13 irányelv 6. cikkének (1) és (4) bekezdésével összhangban, valamint »a védelemhez való jog eredményes gyakorlása« az említett irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével összhangban, ha a bíróság úgy határozna, hogy olyan végleges vád tárgyában indítja meg a bírósági [szakaszt], amely ellentmondásokat tartalmaz a kenőpénz követelését illetően, erre tekintettel azonban lehetőséget biztosítana az ügyész számára ezen ellentmondások megszüntetésére, valamint lehetővé tenné a felek számára, hogy teljes mértékben érvényesíthessék azokat a jogokat, amelyek az ilyen ellentmondásoktól mentes vádirat benyújtása esetén illeték volna meg őket?
- vi. Megfelelően biztosított lenne-e 2013/48 irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében rögzített, ügyvédi segítség igénybevételéhez való jog, ha a bűnügyi nyomozás ideje alatt lehetőséget biztosítanak az ügyvédnek arra, hogy az ideiglenes vádról való tájékoztatása és az ügy valamennyi iratába való teljes betekintés érdekében megjelenjen, szakmai elfoglaltságok miatt és a legalább háromnapos idézési határidőt előíró nemzeti jogra hivatkozva azonban nem jelenik meg? Biztosítani kell-e egy új, legalább háromnapos határidőt azt követően, hogy az említett elfoglaltságok már nem állnak fenn? Meg kell-e vizsgálni, hogy jogszerű-e a megjelenés [elmaradásának] indoka, vagy joggal való visszaélés történt?
- vii. Hatással lenne-e a 2013/48 irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében rögzített, ügyvédi segítség igénybevételéhez való jog bűnügyi nyomozás során történő megsértése »a védelemhez való jog gyakorlatban történő hatékonyan érvényesítésére«, ha a bíróság a vádirat bírósághoz való benyújtása után teljes hozzáférést biztosítana az ügyvéd számára a végleges és részletes vádirathoz, valamint az ügy valamennyi iratához, majd intézkedéseket tenne annak érdekében, hogy az ügyvéd számára biztosítsa, hogy az általa a részletes vádirat és az ügy valamennyi iratának megismerését követően tett valamennyi nyilatkozat ugyanolyan hatással bírjon, mint amilyen hatással a nyilatkozatok akkor bírtak volna, ha a vádirat bírósághoz való benyújtása előtt tették volna meg azokat az ügyésszel szemben?

- c) Összeegyeztethető-e az uniós joggal a vádlottnak a büntetőeljárás (fent ismertetett feltételek mellett történő) megszüntetésére vonatkozóan keletkezett alanyi joga annak ellenére, hogy lehetőség van a »lényeges eljárási követelmények [ügyész által nem orvosolt] megsértésének« a bírósági [szakaszban], a bíróság által tett intézkedések útján történő teljes mértékű orvoslására, minek folytán a vádlott jogi helyzete végső soron azonos lenne azzal a helyzettel, amelyben az említett jogsértés kellő időben történő orvoslása esetén lenne?
- 3) Alkalmazhatók-e az ügy észszerű időn belüli tárgyalásához való jogra, a tájékoztatáshoz való jogra, valamint az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogra vonatkozó kedvezőbb nemzeti szabályok, ha azok további körülményekkel (az 1. kérdésben ismertetett eljárással) összefüggésben a büntetőeljárás megszüntetéséhez vezetnek?
- 4) Úgy kell-e értelmezni a 2013/48 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését, hogy az lehetővé teszi a nemzeti bíróság számára, hogy a bírósági [szakaszból] kizárja azt az ügyvédet, aki két vádlottat képviselt, akik közül az egyik személy olyan tényekről tett vallomást, amelyek sértik a másik, vallomást nem tevő vádlott érdekeit?

E kérdésre adandó igenlő válasz esetén biztosítaná-e a bíróság az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogot az említett irányelv 3. cikkének (1) bekezdésével összhangban, ha – miután engedélyezte a bírósági [szakaszban] való részvételt egy olyan ügyvéd számára, aki egyszerre két, ellentétes érdekű vádlottat képvisel – a vádlottak mindegyikének új kirendelt védőket rendelne ki?”

IV – Elemzés

49. Mielőtt javaslatot tennék az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések átfogalmazására, két észrevételt szeretnék tenni.

50. Elsőként, hogy eloszlassak minden kétséget abban a kérdésben, hogy az uniós jogot kell-e alkalmazni az alapügyben, emlékeztetek arra, hogy az EUMSZ 325. cikk szerint az Unió és a tagállamok küzdenek a csalás és az Unió pénzügyi érdekeit sértő minden egyéb jogellenes tevékenység ellen.⁹

51. E tekintetben a PIF-egyezmény 1. cikke (1) bekezdése b) pontjának első francia bekezdése úgy rendelkezik, hogy ilyen csalást valósít meg a bevételek tekintetében a hamis, helytelen vagy hiányos nyilatkozatok vagy dokumentumok felhasználására vagy előterjesztésére irányuló minden olyan szándékos cselekmény vagy mulasztás, amelyek következménye az Európai Közösségek általános költségvetése vagy az Európai Közösségek kezelésében levő, illetve az Európai Közösségek nevében kezelt költségvetés forrásainak jogtalan csökkentése. Ezen egyezmény 1. cikkének (2) bekezdése értelmében ezeket a magatartásokat a belső jogban bűncselekménynek kell minősíteni.

52. Ugyanezen egyezmény 2. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy minden tagállam tegye meg a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy az 1. cikkben említett magatartást, valamint az 1. cikk (1) bekezdésében említett magatartásban való részvételt, felbujtást vagy ilyen magatartás kísérletét hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciókkal büntesse. Másfelől, a PIF-egyezmény első jegyzőkönyve értelmében a passzív vesztegetést és az aktív vesztegetést¹⁰ egyaránt büntetendővé kell nyilvánítani minden tagállamban.

⁹ Lásd: 2015. szeptember 8-i Taricco és társai ítélet (C-105/14, EU:C:2015:555, 37. pont).

¹⁰ E két fogalom meghatározásánál a jelen indítvány 8. és 9. pontjára hivatkozom.

53. A jelen ügyben az alapügy vádlottjait azzal vádolják, hogy korrupciós bűncselekményeket követtek el, amikor kenőpénzt kértek az Unió külső határát, vagyis a bolgár-török határt átlépő tehergépkocsi és személygépkocsi vezetőktől az ez utóbbiakat érintő vámellenőrzés mellőzéséért cserébe. Az NPK 301. cikke értelmében ez a bűncselekmény hat évig terjedő szabadságvesztéssel és 5000 bolgár leva (BGN) (hozzávetőleg 2500 euró) pénzbüntetéssel büntetendő. Az alapügy vádlottjainak e magatartása alkalmas arra, hogy sértse az Unió pénzügyi érdekeit, mivel megfosztja saját forrásainak egy részétől. Ennélfogva nincs kétség afelől, hogy az alapügyben az uniós jogot kell alkalmazni.

54. Másodszor megjegyzem, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a Bírósághoz 2016. október 25-én benyújtott 2016. szeptember 28-i végzésében közölte, hogy a vádlottak egyike, M. Hristov 2016. szeptember 9-én elhunyt, és ezért a vele szemben folytatott büntetőeljárás megszűntette. Ennélfogva úgy gondolom, hogy az M. Hristov helyzetével kapcsolatos kérdések az alapügy megoldása szempontjából a továbbiakban nem relevánsak.

A – Előzetes észrevételek

55. A kérdést előterjesztő bíróság mintegy húsz fő- és alkérdést intéz a Bírósághoz, amelyeket véleményem szerint két nagy csoportban lehet megvizsgálni.

56. A kérdést előterjesztő bíróság első kérdése ugyanis közvetlenül a büntetőeljárás lefolytatásához kapcsolódik, amelynek túlzott alaki követelményei e bíróság szerint az uniós jogba ütközhetnek. Így az NPK 368. és 369. cikkében előírt eljárás bevezetése, a váddal kapcsolatos tájékoztatáshoz és az eljárás irataiba való betekintéshez való jog szigorú formális alkalmazásával együtt a büntetőeljárás megszüntetéséhez vezethet, anélkül, hogy megtörténne az Unió pénzügyi érdekeinek megsértésével gyanúsított személyek büntetőjogi felelősségre vonása.

57. E kérdéscsoport alapján elsőként tehát azt kell megvizsgálni, hogy ellentétesek-e az uniós joggal a nemzeti jog olyan rendelkezései, mint amilyen az NPK 368. és 369. cikke, amelyek egy jogvesztő határidő elmulasztása esetén a nemzeti bíróságot a büntetőeljárás megszüntetésére kötelezik, még abban az esetben is, ha a késedelmet a vádlott által megvalósított szándékos akadályozás idézte elő. Ebben az esetben meg kell határozni ezen összeegyeztethetlenség következményeit.

58. Másodszor, a második kérdés b) pontjával lényegében arra vár választ a kérdést előterjesztő bíróság, hogy ellentétes-e a 2012/13 irányelv 6. cikkének (3) bekezdésével egy olyan nemzeti gyakorlat, mint amelyről az alapügyben szó van, amely a vádirat bírósághoz történő benyújtása után, de a vád bírósági vizsgálatának megkezdését megelőző időpontra írja elő a vádra vonatkozó információk vádlottal történő közlését. Egyben azt is kérdezi, hogy ezen irányelv 7. cikkének (3) bekezdésével ellentétes-e ugyanezen nemzeti gyakorlat, amely szerint a végleges vádiratot akkor is be kell nyújtani az illetékes bírósághoz, ha a védelem, amelynek lehetősége volt az eljárás irataiba való betekintésre, akadályoztatásra vagy a vádlott egészségi állapotára hivatkozva nem élt ezzel a jogával.

59. A kérdések másik csoportja egészen pontosan a 2013/48 irányelvre vonatkozik. A kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy ezen irányelv 3. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, mint amelyről az alapügyben szó van, amely előírja, hogy a nemzeti bíróság köteles kizárni a bírósági eljárásból a vádlott ügyvédjét, aki egyben egy másik vádlottat is képvisel vagy képviselt, amennyiben e vádlottak védelme ellentétes egymással. És ha igen, az említett irányelv 3. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogot a bíróság úgy is biztosíthatja, hogy e vádlottak képviselőjére új kirendelt védőket jelöl ki?

60. Az alább következő elemzésben tehát ezeket a kérdéseket vizsgálom meg egymás után.

B – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

1. Az NPK 368. és 369. cikkében előírt büntetőeljárás és az uniós jog összeegyeztethetőségéről, valamint az esetleges összeegyeztethetlenség következményeiről

61. Első és harmadik kérdésében a kérdést előterjesztő bíróság valójában azt kérdezi, hogy az uniós jogot úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétesek a nemzeti jog olyan rendelkezései, mint az NPK 368. és 369. cikke, amelyek egy jogvesztő határidő elmulasztása esetén a nemzeti bíróságot a büntetőeljárás megszüntetésére kötelezik még abban az esetben is, ha a késelemet a vádlott által megvalósított szándékos akadályozás idézte elő.

62. A jogvesztő határidő a meghatározása szerint „egy olyan, törvényben meghatározott határidő, amelynek folyamata, az elévülés esetével ellentétben nem függeszthető fel, és nem szakítható félbe”¹¹.

63. A Bíróság elé terjesztett ügy eljárási szempontból pontosan megfelel ennek a meghatározásnak. A jelen ügy tényei alátámasztják, hogy fennáll a kockázata annak, hogy az Unió pénzügyi érdekeit sértő bűncselekmények rendszeresen büntetlenül maradnak.

64. A Bíróság részére adott egyes írásbeli és szóbeli magyarázatok alapján Bolgár Köztársaságot e jogi szabályozás elfogadásakor az eljárási késelemek elleni küzdelem szándéka vezette, mivel e késelemek folytán az Emberi Jogok Európai Bírósága az észszerű határidő megsértése miatt több alkalommal elmarasztalta e tagállamot.¹²

65. A jelen ügyben feltett kérdés ennek épp az ellenkezője, mégpedig hogy vajon a kérdést előterjesztő bíróság által előadott eljárási körülmények között a jogvesztő határidő alkalmazása nem vezet-e egy, a túlságosan rövid tartama és változtathatatlan jellege miatt éppoly észszerűtlen elbírálási határidő bevezetéséhez, amelynek a büntetés elmaradása lehet a következménye?

66. Hagyományosan ugyanis az észszerű határidő megsértésére szokás hivatkozni a védelemhez való jog érvényesítésének keretében, ha egy határidő a túl hosszú időtartama miatt észszerűtlen. A jelen ügyben inkább egy, a túlzott rövidege miatt észszerűtlen határidő vizsgálatáról van szó, amely megakadályozza az elkövetett cselekmények esetében kilátásba helyezett rendes szankció alkalmazását.

67. Amint azt a jelen indítvány 50–53. pontjában megemlítettem, a jelen ügy az uniós jog hatálya alá tartozik, és az itt feltett kérdés ténylegesen e jog, és különösen az elsődleges jog tényleges érvényesülésére vonatkozik.

68. Ennélfogva jogosan merül fel a kérdés, hogy a szóban forgó nemzeti jogi szabályozás megfelel-e ennek a kötelezettségnek, amely a Szerződéseken alapul, és amely kötelezi a tagállamokat, hogy elrettentő hatású és hatékony intézkedésekkel küzdjenek az Unió pénzügyi érdekeiket sértő jogellenes tevékenységek ellen, és az ezen érdekeiket sértő csalás leküzdése érdekében ugyanazokat az intézkedéseket tegyék meg, mint amelyeket a saját pénzügyi érdekeiket sértő csalás leküzdésére tesznek.¹³

69. A Bíróság ebből a szempontból köteles elemezni a nemzeti jogot, mivel – tekintve, hogy az általa tárgyalt ügyben mind a nemzeti jog, mind az uniós jog keretében ugyanazokat a rendelkezéseket kell alkalmazni – az egyenértékűség elve teljes mértékben teljesül, és a tényleges érvényesülés hiánya éppen ebből az egyenértékűségből ered.

11 Lásd Cornu, G., *Vocabulaire juridique*, Presses universitaires de France, Paris, 2011.

12 Lásd többek között: EJE, 2011. május 10., Dimitrov és Hamanov kontra Bulgária ítélet, CE:ECHR:2011:0510JUD004805906, valamint az előzetes döntéshozatal iránti kérelem 34.1. és 37. pontja.

13 Lásd: EUMSZ 325. cikk és 2015. szeptember 8-i Taricco és társai ítélet (C-105/14, EU:C:2015:555, 37. pont).

70. Az Unió pénzügyi érdekeit sértő cselekmények összetett jellegű bűncselekmények, amelyeket ezért nehéz bizonyítani. Még ha az ügy körülményei viszonylag egyszerűnek tűnnek is, mindazonáltal több társtettes vagy bűnsegéd működött közre, ami mindig számos kihallgatást és szembesítést igénylő, nehezítő tényezőnek számít.

71. Ráadásul érthetetlen, hogy a nyomozások során nem próbálják meg megállapítani, milyen hosszan tartó, és mekkora bevételt eredményező forgalomról volt szó. Ugyanilyen fontosnak tűnik a jogellenesen szerzett összeg későbbi tisztára mosásának felderítése is, mivel a bűncselekményből származó bevételből szerzett vagyontárgyak elkobzása általában az egyetlen módja az okozott kár enyhítésének.

72. Az ilyen jellegű ügyekben bebizonyosodott, hogy a nyomozásra megállapított határidők nyilvánvalóan nem elegendők. Az alaphatáridő ugyanis két hónap, amely ugyan hosszabbítható, de nem haladhatja meg a két évet, és ez a határidő jogvesztő.

73. Mégis meddig juthat el egy, több országban működő fedőcégek részvételével elkövetett héával kapcsolatos körhíntacsolás ügyében folytatott nyomozás, amely technikai vizsgálatokat, például könyvvizsgálói szakértői véleményt, és nemzetközi igazságügyi és rendőrségi együttműködési intézkedéseket tesz szükségessé?

74. Ha ehhez hozzátesszük még, hogy a vádlottak nyilvánvaló rosszhiszeműsége és az ügyvédek általi akadályozás – amelyet a kérdést előterjesztő bíróság szándékosnak minősített – elég volt ahhoz, hogy teljes mértékben megakassza az eljárást, és a büntetőeljárás megszüntetéséhez vezessen, úgy vélem, meggyőző módon sikerült bemutatni a megállapított tehetetlenség rendszerszerű jellegét. Annál is inkább, mivel a kérdést előterjesztő bíróság leírása ezen eljárás különböző szakaszairól rámutat arra, hogy nincs mód rá, hogy eltekintsenek ezektől az abszolút határidőktől, és a bíróság erre irányuló próbálkozásai gyors és a fellebbviteli bíróság által jóváhagyott meghiúsulásához vezettek.¹⁴

75. Ennélfogva a kérdést előterjesztő bíróság számára az egyetlen megoldás, hogy megállapítja, hogy mellőzni kell a nemzeti jog e helyzetet előidéző rendelkezéseit, mivel – amint azt maga a kérdést előterjesztő bíróság is elismerte – ezeknél nem érhető el az uniós joggal összhangban álló értelmezés.

76. Ezen túlmenően ezt a megoldást követeli meg az uniós jog egyik általános alapelve, az arányosság elve is.

77. Ez az elv az uniós jog általános alapelveként jelenleg a Lisszaboni Szerződés által módosított EUSZ 5. cikk (1) és (4) bekezdésében szerepel.

78. Az EUSZ 5. cikk (1) bekezdése a szubszidiaritás elvével együtt jelentős szabályozói szereppel ruhazza fel ezt az alapelvet az uniós hatáskörök gyakorlására vonatkozóan, amelyek elhatárolására a hatáskör-átruházás elve az irányadó.

79. Uniós fellépésre kizárólag az uniós hatáskörök határain belül, a Szerződésekben foglalt célkitűzések megvalósítása érdekében kerülhet sor.

80. Az EUSZ 5. cikk (4) bekezdése szerint ezt a fellépést az arányosság elvének betartásával kell megvalósítani, amely előírja, hogy az említett intézkedés sem tartalmilag, sem formailag nem terjedhet túl azon, ami a Szerződések célkitűzéseinek eléréséhez szükséges.

¹⁴ Lásd a jelen indítvány 44. és 46. pontját.

81. Ugyanakkor az arányosság elvének nem célja az uniós fellépés meggyengítése vagy megbénítása, még ha arra leggyakrabban egy a nemzeti jog szempontjából károsnak ítélt uniós szabály vagy jogszabály alkalmazásának elkerülése érdekében is hivatkoznak.

82. Ez az elv valóban tiltja az ahhoz képest túlzott jellegű fellépést, mint ami az Unió által kijelölt cél megvalósításához szükséges, de nem lehet akadálya annak, hogy e korlátok között minden szükséges lépés megvalósuljon.

83. Így például, bár a büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló, 2014. április 3-i 2014/41/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv¹⁵ (11) preambulumbekzdése elismeri a végrehajtó állam jogát arra, hogy a kért intézkedés helyett a nemzeti jogának egyik kisebb beavatkozással járó intézkedését válassza, ezt ahhoz a feltételhez köti, hogy a szóban forgó intézkedés ugyanolyan eredményhez vezessen.

84. Ez az összehasonlítás véleményem szerint egy további megjegyzést szükségeltet, mégpedig azt, hogy a tagállamok számára ez azt jelenti, hogy a 450/2008 rendelet keretében az Unió teljes területén, és a PIF-egyezményt aláíró tagállamokban biztosítaniuk kell az Unió pénzügyi érdekeit sértő magatartások egységes üldözését.

85. Márpedig ezek a jogszabályok – és különösen a 450/2008 rendelet – arra kötelezik az érintett tagállamokat, hogy arányos, elrettentő hatású és hatékony büntetőjogi szankciókat írjanak elő. Ennélfogva a tényleges érvényesülés követelménye nem teljesülhet, ha az eljárásra vonatkozó rendelkezések valójában megakadályozzák e szankciók alkalmazását.

86. Amint arra korábban rámutattam, a szóban forgó nemzeti rendelkezés – a jogvesztő jellege miatt – egyértelműen nem felel meg az uniós jog alkalmazandó szabályaiban megjelölt célnak. Az arányosság elve, amikor általános alapelvként igazolást, és szükség esetén jogalapot biztosít a szóban forgó nemzeti rendelkezés mellőzésének,¹⁶ egyben megjelöli azt is, hogy mivel kell helyettesíteni.

87. Ugyanis nem eredményezhet ellentétes irányú túlzást sem. Az arányosság elve, amelyet alapvető jogelvként ismer el az Európai Unió Alapjogi Chartája, egyben alapvető szabadság is, amelyet a jelen ügyben e kiegészítő szempont figyelembevételével kell alkalmazni.

88. Így a nemzeti bíróságot köti az észszerű határidő betartásának kötelezettsége, amely egyébként csak az arányosság elvének számos, ezúttal egy eljárási cselekmény konkrét vetületében előforduló kifejeződésének egyike.

89. A határozat meghozatalához szükséges idő észszerű jellegét az egyes ügyek sajátos körülményeinek – például az ügy bonyolultságának és a felek magatartásának – figyelembevételével kell megállapítani.¹⁷ Az Emberi Jogok Európai Bírósága szintén több alkalommal megállapította, hogy „egy büntetőeljárás időtartamának észszerű jellegét az ügy körülményeire és a bíróság által az ítélezési gyakorlatában meghatározott szempontok, különösen az ügy bonyolultsága és a felperes, valamint az illetékes hatóságok magatartása alapján kell megállapítani”¹⁸.

15 HL 2014. L 130., 1. o.

16 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatának megfelelően a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy – saját hatáskörénél fogva – eltekintsen az uniós joggal ellentétes rendelkezések alkalmazásától, anélkül hogy kérelmeznie kellene vagy meg kellene várnia azok jogalkotói vagy bármilyen egyéb alkotmányos úton történő előzetes megsemmisítését. Lásd ebben az értelemben: 2015. szeptember 8-i Taricco és társai ítélet (C-105/14, EU:C:2015:555, 49. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

17 Lásd: 2009. július 16-i Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland kontra Bizottság ítélet (C-385/07 P, EU:C:2009:456, 181. pont).

18 Lásd: EJEB, 2012. július 24., D.M.T. és D.K.I. kontra Bulgária ítélet CE:ECHR:2012:0724JUD002947606, 93. §.

90. Ennélfogva, amennyiben az uniós joggal ellentétes nemzeti szabályozás mellőzése eredményeként már nem áll fenn jogvesztő határidő, a bírónak meg kell győződnie arról, hogy a büntető nyomozás szakaszában az észszerű határidőt tiszteletben tartják-e. Amint az a fentiekből kiderül, a bírónak az ügy egyedi körülményeinek, például a jogvita bonyolultságának és a felek, valamint az igazságügyi hatóságok magatartásának figyelembevételével vizsgálnia kell az arányosságot is.

91. E tekintetben az alapügy bonyolultságával kapcsolatban véleményem szerint figyelembe kell vennie azt a tényt, hogy a nyomozás nyolc, bünszervezetben való részvétel miatt eljárás alá vont vádlottat érint, a bűncselekménynek minősülő tényállás pedig kicsivel több mint egy évig tartott. Ennélfogva a nyomozó hatóságoknak elegendő időt kell biztosítani arra, hogy összegyűjtsék a szükséges tárgyi bizonyítékokat, tanúvallomásokat vagy egyéb bizonyítékokat. Emellett az alapügy vádlottjainak magatartása szintén a további határidő mellett szólhat, mivel kétségtelen, hogy ez utóbbi személyek szándékosan hozzájárultak ahhoz, hogy az ügyész ne tudja teljesíteni a bünyogi nyomozás keretében őt terhelő kötelezettségeket, többek között a vádemelés közlését és a nyomozás irataiba való betekintés biztosítását.

92. Hozzáteszem, hogy a vizsgálatra nyitva álló rendkívül rövid határidő azzal a veszéllyel jár, hogy a nyomozás mindenekelőtt a terhelő bizonyítékokra koncentrál, azokkal szemben, amelyek esetleg mentő körülmények lehetnek, vagy amelyek a motivációk, illetve a magatartások magyarázata révén enyhíthetik a büntetés mértékét, és ezáltal, amint azt az Alapjogi Charta 49. cikkének (3) bekezdése az arányosság elvével kapcsolatban előírja, elkerülhetővé tehetik a bűncselekményhez képest aránytalan büntetést.

93. A fentiekre tekintettel úgy vélem, hogy az EUMSZ 325. cikket, a PIF-egyezmény 2. cikkének (1) bekezdését, a PIF-egyezményhez csatolt első jegyzőkönyv 2. cikkének (2) bekezdését és 3. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy ezekkel ellentétesek a nemzeti jog azon rendelkezései, amelyek, mint az NPK 368. és 369. cikke, jogvesztő határidő elmulasztása esetére a nemzeti bíróságot a büntetőeljárás megszüntetésére kötelezik, még abban az esetben is, ha a késedelmet a vádlott által megvalósított szándékos akadályozás idézte elő. A nemzeti bíróság feladata, hogy biztosítsa az uniós jog teljes érvényesülését, szükség esetén a nemzeti jognak a tagállamot terhelő kötelezettségek betartását megakadályozó rendelkezéseit figyelmen kívül hagyva.

2. A váddal kapcsolatos tájékoztatáshoz és az iratbetekintéshez való jogról

94. A második kérdés b) pontja keretében a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi a Bíróságtól, hogy a 2012/13 irányelv 6. cikkének (3) bekezdésével ellentétes-e egy olyan nemzeti gyakorlat, mint amelyről az alapügyben szó van, amely a vádirat bírósághoz történő benyújtása után, de a vád bírósági vizsgálatának megkezdését megelőző időpontra írja elő a vádra vonatkozó információk vádlottal történő közlését. Egyben azt is kérdezi, hogy ezen irányelv 7. cikkének (3) bekezdésével ellentétes-e ugyanezen nemzeti gyakorlat, amely szerint a végleges vádiratot akkor is be kell nyújtani az illetékes bírósághoz, ha a védelem, amelynek lehetősége volt az eljárás irataiba való betekintésre, akadályoztatásra vagy a vádlott egészségi állapotára hivatkozva nem élt ezzel a joggal.

95. Véleményem szerint erre a kérdésre csak nemleges választ lehet adni. Mi haszna volna a jogvesztő határidő kizárásának, és az ügyész részére – akár rendkívül hosszú – további határidők engedélyezésének, ha nem lenne lehetőség a vádlottak által megvalósított akadályozás elhárítására?

96. Úgy látom, éppen a bíróság előtti eljárás megindításának ilyen akadályozását hivatott ellensúlyozni, legalábbis részben, a kérdést előterjesztő bíróság által hivatkozott gyakorlat, amelyet többek között a hatékony érvényesülés elve tiszteletben tartásának szempontjából kell helybenhagyni.

97. Ráadásul úgy látom, hogy ez a gyakorlat biztosítja a többek között a 2012/13 irányelvben szereplő védelemhez való jog tiszteletben tartását.

98. Ezen irányelv 6. cikkének (3) bekezdése és 7. cikkének (3) bekezdése nem határozza meg, hogy az eljárás mely pontján kell ezeket az elemeket, vagyis a váddal kapcsolatos tájékoztatást és az iratbetekintést biztosítani a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított személy számára. Csupán azt határozzák meg, hogy a vádra vonatkozó részletes tájékoztatást „legkésőbb a vád tartalmának [helyesen: vádirat] bírósághoz való benyújtásakor” kell nyújtani, és az anyagokba való betekintést „a védelemhez való jog eredményes gyakorlásának lehetővé tételéhez kellő időben, de legkésőbb a vád tartalmának [helyesen: vádirat] bírósághoz való, elbírálás céljából történő benyújtásakor” kell lehetővé tenni.

99. A vádemelési javaslat, a többi iratba történő betekintéshez hasonlóan a gyanúsított személy pontos tájékoztatását szolgálja a neki felrótt cselekményekről, és lehetővé teszi számára, hogy felkészüljön a védelemre, és hatékonyan gyakorolhassa azt; mindez a tisztességes eljárás feltétele.¹⁹

100. Meg kell jegyezni, hogy a 2012/13 irányelv 6. cikke (3) bekezdésének francia nyelvi változata véleményem szerint nem egyértelmű. Szigorú értelemben véve ugyanis a bíróság a tanácskozás során bírálja el a vád tartalmát. Ezt a rendelkezést tehát úgy kell érteni, hogy előírja a vádpontoknak, a jogi minősítéseknek, az elkövetői alakzatoknak és az iratoknak legkésőbb a bíróság előtti tárgyalás megnyitásáig történő ismertetését. Egyébiránt úgy tűnik, hogy ezt az értelmezést támasztja alá az irányelv többi nyelvi változata is²⁰.

101. Annak biztosításához, hogy a tisztességes eljárás szabályai érvényesüljenek, egyértelmű, hogy a közlés mellett elegendő időt kell hagyni arra, hogy a vádlott felkészülhessen a hatékony védelemre, ami azt jelenti, hogy adott esetben ennek érdekében el kell rendelni az iratok ügyésznek történő visszaküldését.

102. Így például az iratokról szóló tájékoztatás többek között azt teszi lehetővé a vádlott és ügyvédje számára, hogy egészen konkrét kérelmeket fogalmazzanak meg a bizonyítékokkal kapcsolatban, illetve, hogy pótnyomozást kérjenek. Az iratbetekintésnek tehát olyan időpontban kell megvalósulnia, amely lehetővé teszi a vádlott vagy ügyvédje számára, hogy ténylegesen és hatékonyan felkészüljön a védekezésre, és ez a betekintés semmiképpen sem eshet a tanácskozási szakasz idejére. Ha a bíróság megállapítja, hogy az iratbetekintést ugyan kérelmezték, de a vádlott vagy ügyvédje szándékától független okokból ez utóbbiak nem ismerhették meg az iratokat, úgy vélem, hogy a bíróság köteles ebben az esetben is felfüggeszteni az eljárást és lehetővé tenni az iratbetekintést, kellő időt engedve e személy és ügyvédje számára az ismeretszerzésre, és adott esetben azon kérelmek megfogalmazására, amelyek benyújtására jogosultak.

103. Következésképpen, a fentiek alapján az a véleményem, hogy a 2012/13 irányelv 6. cikkének (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes egy olyan nemzeti gyakorlat, mely a vádirat bírósághoz történő benyújtása utáni időpontra írja elő a vádra vonatkozó információk vádlottal történő közlését, amennyiben az eljárás lefolytatása a tárgyalások során lehetővé teszi a vádlott számára, hogy megismerje és megértse, hogy mivel vádolják, és elegendő idő áll a rendelkezésére a vele szemben felhozott bizonyítékok megvitatására.

¹⁹ Lásd az irányelv (27) és (28) preambulumbekendését.

²⁰ Ez a rendelkezés például olaszul így hangzik: „Gli Stati membri garantiscono che, al più tardi al momento in cui il merito dell'accusa è sottoposto all'esame di un'autorità giudiziaria, siano fornite informazioni dettagliate sull'accusa, inclusa la natura e la qualificazione giuridica del reato, nonché la natura della partecipazione allo stesso dell'accusato”. Angolul pedig: „Member States shall ensure that, at the latest on submission of the merits of the accusation to a court, detailed information is provided on the accusation, including the nature and legal classification of the criminal offence, as well as the nature of participation by the accused person.”

104. Másfelől úgy vélem, hogy ezen irányelv 7. cikkének (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az olyan nemzeti gyakorlat, amely előírja, hogy a bünygi nyomozás során a végleges vádirat elkészítése előtt kerül sor – a felek kérelmére – az iratbetekintésre. Itt egy egyszerű gyakorlati megfontolás határozza meg a választ. Egy ettől eltérő megoldás azt feltételezné, hogy az iratokat megküldik a vádlottnak vagy ügyvédjének, ami az iratok elveszésének vagy megsemmisülésének kockázatával jár. Emellett az iratok – az ügy iratairól lévén szó – jelentős terjedelmet érhetnek el, és az ilyen típusú bűnözésnél például a lefoglalt számviteli iratokat is tartalmazhatják.

105. Ezzel szemben a nemzeti bíróságnak e tekintetben meg kell győződnie arról, hogy a vádlott vagy ügyvédje ténylegesen hozzáférhet-e az iratokhoz abból a célból, hogy hatékonyan felkészülhessenek a védekezésre.

3. Az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogról

106. Negyedik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2013/48 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, mint amelyről az alapügyben szó van, amely előírja, hogy a nemzeti bíróság köteles kizárni a bírósági szakaszból a vádlott ügyvédjét, aki egyben egy másik vádlottat is képvisel vagy képviselt, amennyiben e vádlottak védelme ellentétes egymással, és amely kimondja, hogy e bíróság köteles e vádlottak képviselőjére új kirendelt védőket kijelölni.

107. Mindenekelőtt meg kell jegyezni, hogy ezen irányelv 15. cikke értelmében a tagállamok kötelesek hatályba léptetni azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek legkésőbb 2016. november 27-ig megfeleljenek. Az alapügy időpontjában ez a határidő még nem telt le. Ugyanakkor, bár a jogszabály nem vonatkozik a korábbi törvény hatálya alatt keletkezett és véglegesen megszerzett jogi helyzetekre, azt alkalmazni kell az ilyen helyzetek jövőbeli hatásaira, valamint az új jogi helyzetekre.²¹ Egyébiránt a 2013/48 irányelv nem tartalmaz olyan konkrét rendelkezést, amely kifejezetten az időbeli hatályának feltételeit szabályozná. Ebből következik, hogy – véleményem szerint – ezt az irányelvet kell alkalmazni az alapügy vádlottjainak esetében.

108. Emlékeztetek arra, hogy ezen irányelv 3. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy „[a] tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsítottak és a vádlottak ügyvédi segítséget vehessenek igénybe abban az időpontban és olyan módon, hogy az érintett személy a gyakorlatban hatékonyan érvényesíthesse a védelemhez való jogát”. Az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jog tehát a tisztességes eljáráshoz való jog alapvető eleme.²²

109. A 2013/48 irányelv valójában csupán az ügyvédi segítség büntetőeljárásban történő igénybevételéhez való jog minimumszabályait határozza meg.²³ Mivel nem szól annak lehetőségéről, hogy a bíróság kizárhatja a büntetőeljárásból azt az ügyvédet, aki ellenérdekű felek védelmét látja el egy és ugyanazon ügyben, itt a megoldást egészen egyszerűen az egyes személyek érdekeinek objektív, megalkuvás nélküli és egységes védelméhez való alapvető joga jelenti.

110. Ezen elv nyilvánvalósága a magyarázata annak, hogy minden valószínűség szerint még külön megfogalmazására sincs szükség. A jelen ügyben úgy vélem, hogy az egy és ugyanazon ügyben ellentétes érdekű vádlottak védelmét ellátó ügyvédnek a büntetőeljárásból való kizárását lehetővé tevő nemzeti szabályozás önmagában alkalmas arra, hogy e jogot biztosítsa, mivel nehezen lenne érthető, hogy ugyanazon ügyvéd miként tudná teljes mértékben és hatékonyan ellátni két különböző érdekű

21 Lásd: 2013. november 7-i Gemeinde Altrip és társai ítélet (C-72/12, EU:C:2013:712, 22. pont).

22 Lásd a 2013/48 irányelv (12) preambulumbekezdését.

23 Lásd ezen irányelv 1. cikkét.

vádlott védelmét, annál is inkább, mivel a jelen ügyben az egyik vádlott nyilatkozatai ellentmondanak a másíknak. Valójában ez ahhoz vezetne, hogy valamelyik vádlott, vagy akár mindkét vádlott egész egyszerűen elesik az ügyvédi segítség igénybevételéhez való alapvető jogától, és attól, hogy ténylegesen és hatékonyan érvényesíthesse a védelemhez való jogát.²⁴

111. Úgy vélem, hogy az ügyvédek hivatalból történő kijelölése olyan ügyben, ahol az érdekellentét miatt a bíróság kizárta az ügyvédet, szintén alkalmas a fent említett ügyvédi segítség igénybevételéhez való jog biztosítására.

112. Ezzel szemben a nemzeti bíróságnak gondoskodnia kell arról, hogy a hivatalból kirendelt védő számára elegendő idő álljon rendelkezésre az iratanyag megismerésére és védenca hatékony védelmére. E célból a bíróság, ha szükséges, felfüggesztheti az eljárást annak érdekében, hogy a hivatalból kirendelt védő adott esetben kérelmezhesen minden olyan eljárási cselekményt – mint a nyomozás irataiba való betekintés, vagy szakértő kirendelése –, amely kérelmeket az ügyfele védelmére történő legjobb felkészüléshez a nemzeti jog kifejezetten biztosít számára.

113. A fentiekre tekintettel úgy vélem, hogy a 2013/48 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, mint amelyről az alapügyben szó van, amely előírja, hogy a nemzeti bíróság köteles kizárni a bírósági szakaszból az egyik vádlott ügyvédjét, aki egyben egy másik vádlottat is képvisel vagy képviselt, amennyiben e vádlottak védelme ellentétes egymással, és amely kimondja, hogy e bíróság köteles e vádlottak képviselőjére új kirendelt védőket kijelölni.

V – Végkövetkeztetések

114. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a Spetsializiran nakazatelen sadnak (szakosított büntetőbíróság, Bulgária) a következő választ adja:

- 1) Az EUMSZ 325. cikket, az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján létrejött, az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló, 1995. július 26-án Luxemburgban aláírt egyezmény 2. cikkének (1) bekezdését, valamint az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján, az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló egyezményhez csatolt jegyzőkönyv 2. cikkének (2) bekezdését és 3. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy ezekkel ellentétesek a nemzeti jog azon rendelkezései, amelyek, mint az NPK 368. és 369. cikke, jogvesztő határidő elmulasztása esetére a nemzeti bíróságot a büntetőeljárás megszüntetésére kötelezik, még abban az esetben is, ha a késedelmet a vádlott által megvalósított szándékos akadályozás idézte elő. A nemzeti bíróság feladata, hogy biztosítsa az uniós jog teljes érvényesülését, szükség esetén a nemzeti jognak a tagállamot terhelő kötelezettségek betartását megakadályozó rendelkezéseit figyelmen kívül hagyva.
- 2) A büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról szóló, 2012. május 22-i 2012/13/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 6. cikkének (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes egy olyan nemzeti gyakorlat, mely a vádirat bírósághoz történő benyújtása utáni időpontra írja elő a vádra vonatkozó információk vádlottal történő közlését, amennyiben az eljárás lefolytatása a tárgyalások során lehetővé teszi a vádlott számára, hogy megismerje és megértse, hogy mivel vádolják, és elegendő idő áll a rendelkezésére a vele szemben felhozott bizonyítékok megvitatására.
- 3) A 2012/13 irányelv 7. cikkének (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az olyan nemzeti gyakorlat, amely előírja, hogy a bűnügyi nyomozás során a végleges vádirat elkészítése előtt kerül sor – a felek kérelmére – az iratbetekintésre. Ezzel szemben ezzel

²⁴ Lásd a 2013/48 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését. Lásd még ez utóbbi irányelv 1. cikkét.

kapcsolatban a nemzeti bíróságnak meg kell győződnie arról, hogy a vádlott vagy ügyvédje ténylegesen hozzáférhettek-e az iratokhoz abból a célból, hogy hatékonyan felkészülhessenek a védekezésre.

- 4) Az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogról szóló, 2013. október 22-i 2013/48/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 3. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, mint amelyenről az alapügyben szó van, amely előírja, hogy a nemzeti bíróság köteles kizárni a bírósági szakaszból az egyik vádlott ügyvédjét, aki egyben egy másik vádlottat is képvisel vagy képviselt, amennyiben e vádlottak védelme ellentétes egymással, és amely kimondja, hogy e bíróság köteles e vádlottak képviselőjére új kirendelt ügyvédeket kijelölni.